

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ ТА РІЗНИХ КРАЇН СВІТУ

COMPARATIVE ANALYSIS OF PENSION PROVISION SYSTEMS OF UKRAINE AND OTHER COUNTRIES OF THE WORLD

У цій статті були розглянуті різні види пенсійних систем декількох країн світу. Наведен порівняльний аналіз систем пенсійного забезпечення України та інших країн світу. Окреслено основні заходи, що визначають ефективність та стабільність пенсійної системи. Проаналізовано основні підходи до визначення стратегії пенсійної реформи, а також запропоновано власне бачення стосовно цієї проблеми. Виявлено основні проблеми, що стримують розвиток та заважають ефективній роботі пенсійної системи України. У статті були проаналізовані тенденції розвитку пенсійної системи різних країн світу, зокрема: Німеччини, Японії, США, Угорщини, Польщі та Фінляндії. У процесі цього дослідження був проведений аналіз заходів, вжитих різними країнами світу, метою яких є надання стабільності та фінансової стійкості системі пенсійного забезпечення. Були визначені основні проблеми реформування пенсійної системи України. Розглянуто шляхи оптимізації системи пенсійного страхування в контексті побудови трірівневої структури пенсійної системи. На основі закордонного досвіду були визначені основні шляхи вдосконалення системи пенсійного забезпечення України, а також були виділені головні напрями та перспективи подальшого розвитку.

Ключові слова: диверсифікація пенсій, стимулюючі заходи, індексація пенсійних виплат, накопичувальна пенсійна система, недержавні фонди, солідарна пенсійна система, трірівнева пенсійна система.

В этой статье были рассмотрены различные виды пенсионных систем нескольких

стран мира. Был проведен сравнительный анализ систем пенсионного обеспечения Украины и других стран мира. Определены основные мероприятия, определяющие эффективность и стабильность пенсионной системы. Проанализированы основные подходы к определению стратегии пенсионной реформы, а также предложено собственное видение относительно данной проблемы. Выявлены основные проблемы, сдерживающие развитие и мешающие эффективной работе пенсионной системы Украины. В статье были проанализированы тенденции развития пенсионной системы разных стран мира, в том числе: Германии, Японии, США, Венгрии, Польши и Финляндии. В ходе исследования был проведен анализ мер, принятых различными странами мира, целью которых является предоставление стабильности и финансовой устойчивости системе пенсионного обеспечения. Были определены основные проблемы реформирования пенсионной системы Украины. Рассмотрены пути оптимизации системы пенсионного страхования в контексте построения трехуровневой структуры пенсионной системы. На основе зарубежного опыта были определены основные пути совершенствования системы пенсионного обеспечения Украины, а также были выделены основные направления и перспективы дальнейшего развития.

Ключевые слова: диверсификация пенсий, стимулирующие меры, индексация пенсионных выплат, накопительная пенсионная система, негосударственные фонды, солидарная пенсионная система, трехуровневая пенсионная система.

УДК 338.24.01

Демченко К.І.

аспірант

Університет імені Альфреда Нобеля

The article has reviewed different types of pension provision systems in several countries of the world. A comparative analysis of pension provision systems of Ukraine and other countries of the world was carried out. The main measures that determine the effectiveness and stability of the pension system were identified. The main approaches that determine the strategy of pension reform were analyzed in this article, as well as proposed author's own vision about this problem was proposed. The main problems that hinder the development and obstruct the effective work of the pension provision system of Ukraine are identified. The article analyzed the development trends of the pension system in different countries of the world, including: Germany, Japan, USA, Hungary, Poland and Finland. During this study, an analysis of measures taken by various countries of the world whose purpose is to provide stability and financial sustainability to the pension system was undertaken. The main problems of reforming the pension system of Ukraine were identified. The foreign countries experience of reforming pension provision system allows our country to use many useful tips and lessons concerning the choice of pension system strategy. The international experience of reforming the pension provision system shows that the main trend is the transition from the solidarity system to the accumulated pension system, which gives an opportunity to increase investment in the economy and receive more income for pensioners. The ways to optimize the pension provision system in the context of building a three level structure of the pension system are considered. The three level pension provision system will distribute risks associated with changes in the demographic situation and the fluctuations of the economy and the market among working people. Such a risk distribution will make the pension system more economically financially balanced, which will insure workers from reducing their overall retirement income and is important and useful to them. On the basis of foreign experience, the main ways of improving the pension provision system of Ukraine were identified, and the main directions and prospects for the further development of the pension system in the future were highlighted.

Key words: pension diversification, incentive measures, indexation of pension payments, accumulative pension system, non-state funds, solidarity pension system, three level pension system.

Постановка проблеми. Проблема пенсійного забезпечення людей похилого віку є актуальною для всіх країн. Останнім часом більшість країн зіштовхнулися з серйозними соціальними проблемами, що загрожують кризовій фінансовій ситуації, одним із найважливіших елементів кризи була лише державна пенсійна система. Оскільки ні солідарна пенсійна система, ні нако-

пичувальна пенсійна система не вирішують тиск населення, яке старіє, фінансові можливості не відповідають фінансуванню, постійно зростає потреба в їх підтримці. Тому стає необхідним реформування державної пенсійної системи, яка би збільшила пенсійний вік або вік, який має право на пенсійну приватизацію деяких частин пенсійних програм, дає можливість диверсифі-

кованого інвестування наявних цільових фондів, змінює базу для розрахунку суми. Водночас уряди вживають низки заходів, зокрема, частково компенсують інші соціальні програми. Враховуючи економічну, соціальну та демографічну ситуацію в Україні, необхідно уважно вивчити досвід країн, які стикаються з подібними проблемами. Аналіз глобальних пенсійних систем підтверджує, що необхідність реформування першого рівня державних пенсійних систем збільшить пенсійний вік, реструктуруватиме державну пенсійну систему до запровадження багатомісної пенсійної системи, приватизації, у разі необхідності, частин пенсійних програм з метою забезпечення диверсифікації інвестувати існуючі цільові фонди або створювати нові, змінити базу для розрахунку пенсій. Зарубіжний досвід реформування пенсійної системи дозволяє використовувати багато корисних уроків. Проте моделі пенсійних систем та механізми соціального захисту, які мали позитивні результати в інших країнах без особливих соціально-економічних, політичних, соціально-культурних та соціально-психологічних характеристик та умов, є небажаними і неможливими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням щодо різних проблем пенсійного забезпечення завжди приділялося багато уваги українськими економістами. Значний внесок у наукові дослідження цих проблем внесли С. Березіна, С. Брильов, Б. Зайчук, Б. Надточій, В. Яценко, О. Хмелевська та ін. Дуже великий внесок у розроблення шляхів вирішення проблем пенсійної системи та забезпечення зробили й закордонні вчені, такі як М. Віннер, Р. Вон, В. Роїк, Є. Чейре та Л. Якобсон.

Постановка завдання. Метою статті є розроблення системи пенсійного забезпечення шляхом аналізу закордонного досвіду в цій сфері, а також запропонування рекомендацій щодо стратегій реформування та покращення функціонування пенсійної системи.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Першою повноправною пенсійною системою стала система Отто Бісмарка, який запровадив у 1889 р. у Німеччині обов'язкову пенсійну систему, що ґрунтувалася на принципі солідарності поколінь. Потім подібні системи були введені в інші великі європейські країни: Данія – 1891 р., Великобританія – 1908 р., Франція – 1910р., Швеція – 1913 р., Італія – 1919 р. Слідуючи позитивному прикладу європейських країн у першій половині ХХ століття, у всьому світі була розроблена національна пенсійна система, заснована на принципі солідарності в пенсійній системі. Кожна країна мала власний спосіб побудови пенсійної системи на основі демографічних та соціально-економічних особливостей розвитку. Проте завдання будь-якої пенсійної системи: захист від бідності;

забезпечення доходу після виходу на пенсію, розмір зазвичай пропорційний сумі доходу, яка була виплачена перед виходом на пенсію; захист доходу від інфляції. Відзначається, що система накопичення та розподілу пенсій має позитивні якості та недоліки [1, с. 278].

Основна перевага великих пенсійних систем на основі наявного фінансування дає змогу негайно сплатити пенсії. Такі системи забезпечують більший захист та більш високий рівень заміщення для людей із низькими доходами, тобто перерозподіл доходів протягом одного покоління. Проте система розподілу є прямим співвідношенням між вартістю пенсійних фондів і демографічною ситуацією, стану ринку праці – зайнятість, безробіття, заробітна плата, співвідношення вкладників до пенсійної системи та пенсіонерів. Основним принципом фінансованої системи є особиста відповідальність кожної застрахованої особи, що створює умови свого життя. Пенсійна система повністю ґрунтується на сукупній основі, збільшує загальну економію економіки та приводить до збільшення інвестицій та економічного зростання. Фінансова пенсійна система позбавлена впливу демографічних факторів, надає своїм учасникам свободу вибору та забезпечує диференціацію пенсій на основі заробітної плати та економії коштів. Проте в самій концепції фінансованої системи є безліч прихованих ризиків. Це більш ефективно для працівників із високою заробітною платою, які здатні заощаджувати на своїх пенсійних рахунках значну суму грошей, але не забезпечують механізм перерозподілу та запобігання бідності. Міжнародний досвід реформування пенсійної системи показує, що основною тенденцією є перехід до накопиченої пенсійної системи, що є позитивною стороною можливості збільшити інвестиції в економіку та отримання інвестиційного доходу для пенсіонерів [2, с. 61].

У США є трирівнева пенсійна система: перший рівень – це спільна система, але вона доповнює інші пенсійні програми, які дозволяють громадянам економити свої гроші на пенсії; другий рівень – обов'язкова фінансова система, за якою робочі люди передають частину свого заробітку на ощадні рахунки; третій рівень – це добровільна система приватного фінансування, яка дозволяє громадянам, які бажають отримати ще більшу можливість виходу на пенсію та сплати великих внесків у довгостроковій перспективі, зберегти бажаний рівень пенсій. Позитивною стороною системи соціального забезпечення США, досвідом, який може бути використаний під час реформування пенсійної системи в Україні, є розроблення стратегічних аспектів на основі прогнозних змін у демографічних та економічних умовах.

Щоб запобігти зменшенню пенсійних виплат порівняно з його поточним рівнем, уряд пропонує

ни зку компенсаційних заходів, включаючи субсидії для трудящих та стратегії, щоб заохотити учасників другого рівня, щоб почати заощаджувати гроші на майбутній вихід на пенсію. Пропонується змінити метод розрахунку мінімального приросту вартості активів у відсотках до рахунків другого рівня. Замість поточної системи, де цей відсоток заздалегідь встановлений на наступний рік, виходячи з припущень про майбутні інвестиційні прибутки, цей відсоток буде розрахований наприкінці року залежно від реальних рівнів доходів, досягнутих протягом року. Слід зазначити, що перехід до системи капіталізації пенсійних внесків вимагатиме щонайменше 30–40 років, після чого буде зароблено повну пенсійну систему. Трирівнева пенсійна система дозволить розподілити між своїми виборцями ризику, пов'язані зі змінами в демографічній ситуації та коливаннями економіки та ринку. Такий розподіл ризиків зробить пенсійну систему більш економічно збалансованою, що страхуватиме працівників від зменшення загального рівня доходів після виходу на пенсію та є важливим та корисним для них. У таблиці 1 розглянемо головні заходи щодо забезпечення фінансової стійкості пенсійної системи, що були вжиті різними країнами світу.

Отже, з цієї таблиці бачимо вісім головних заходів, які були вжиті різними країнами для надання стабільності та фінансової стійкості пенсійній системі. Таблиця 2 надає повну характеристику пенсійних систем, внесків до пенсійної системи та заходів щодо забезпечення фінансової стійкості пенсійної системи різних країн світу [3, с. 50]. У таблиці наведені шість країн світу та їхні пенсійні системи. За допомогою цієї таблиці можна зробити аналіз пенсійних систем та знайти низку заходів, які були б корисно запровадити в пенсійній системі України та покращити стан пенсійного забезпечення в країні.

Як видно з таблиці 2, деякі країни для підтримки фінансової стійкості пенсійних фондів прийняли рішення урізноманітнити ринок накопичувального страхування пропозицією нових пенсійних портфелів, що володіють більш високою прибутковістю [4, с. 71]. Розширення кола варіан-

тів інвестування дозволить збільшити охоплення застрахованих. В Японії можна побачити зворотню ситуацію. У фінансово нестійких фондів відбираються контракти, шанс на поліпшення фінансового стану на основі залучення нових інструментів не дається. Способом досягнення короткострокової і середньострокової збалансованості пенсійних систем Польщі та Угорщини стало скорочення диверсифікації джерел формування пенсії. Внески з накопичувальної пенсії транспортувалися в розподільну. Метою зниження диверсифікації для всіх країн було скорочення бюджетного дефіциту, викликаного падінням ринку, зменшенням розміру пенсії. Причому в Угорщині, ефект від заходів зберігся і по поверненню колишнього тарифу на накопичувальну пенсію у зв'язку з переходом частини населення в розподільну систему. У пенсійній системі Фінляндії для підтримки фінансової стійкості був змінений механізм індексації, дозволяє сповільнити темп зростання пенсій. В Угорщині зміна механізму індексації пенсій було налаштоване на довгострокову перспективу. Механізм індексації перебудувався на інфляцію. Індексація по інфляції видається цілком логічною. Але разом з тим, зарплата, з якої здійснюються внески в систему зростає іншими темпами, а, отже, і страхові внески. В умовах, коли темп зростання зарплати перевищує інфляцію, а індексація відповідає інфляції відбувається знецінення внесків. Безумовно, вести індексацію по темпу зростання середньої заробітної плати дорого і вихід в якості індексу зростання цін цілком обґрунтований. Зазначені механізми індексації пенсії виглядають менш економічно обґрунтованим з точки зору балансу бюджету Пенсійного фонду, ніж індексація відповідно до індексу зростання внесків в розрахунку на одного пенсіонера. Майже у всіх країнах для підтримки фінансової стійкості підвищується пенсійний вік. Цей захід довгостроковий і повинен дозволити скоротити витрати і підвищити пенсійне забезпечення поточних пенсіонерів. Іншими поширеними довгостроковими інструментами, використовуваними для забезпечення фінансової стійкості, є збільшення стажу, стимулювання більш пізнього виходу на пенсію, стимулювання тривалого стажу

Таблиця 1

Заходи щодо забезпечення фінансової стійкості пенсійної системи

Заходи	Пояснення
Диверсифікація пенсій	«Не можна ніколи все складати в одну корзину»
Змінення тарифу внесків	Збільшення або зменшення ставки внесків
Індексація пенсійних виплат	Заходи зі збільшення розміру пенсії
Підвищення віку виходу на пенсію	До встановленого строку збільшити пенсійний вік для чоловіків та жінок
Стимулюючі заходи	Застосування заохочувального коефіцієнту
Підвищення трудового стажу	Збільшення часу офіційної зайнятості та сплати внесків
Адміністрування	Об'єднання установ, пенсійних фондів, які адмініструють соціальне пенсійне забезпечення

**Характеристика пенсійних систем та заходів щодо забезпечення
їх фінансової стійкості у різних країнах світу**

Країна	Види систем	Внески до ПФ	Заходи
Японія	Державне забезпечення: підприємці, працівники приватного сектору, чоловіки та жінки працівників, що входять до другої категорії; корпоративне пенсійне страхування.	Громадяни, які належать до першої категорії, платять внески за фіксованою ставкою, учасники другої категорії платять податок на доходи фізичних осіб. Громадяни третьої категорії не зобов'язані робити внески.	З фінансово нестійкими пенсійними фондами розривається контракт. Нові пенсійні фонди не можуть створюватися.
Польща	Державні пенсії були переведені на принцип NDC; накопичувальні пенсії.	Внесок 19,52% від заробітної плати фінансуються працівником і роботодавцем в рівних частинах по 9,76%.	2014 р. внески з накопичувальної системи перенаправляються в державну систему. Дозволяється залишитися в накопичувальній недержавній системі, але внески протягом 10 років будуть перекладатися в державну. Недержавним фондам забороняється інвестувати в польські довгострокові казначейські зобов'язання або інші папери. Пенсійний вік підвищується для чоловіків до 67 років до 2020 р., для жінок до 2040 р.
Угорщина	Державна система; накопичувальна система, недержавні фонди.	18% сплачує роботодавець, 8% – працівник, з яких в накопичувальну систему йде 6%. За бажанням працівника, його внесок може бути добровільно збільшено на 4%.	Збільшення пенсійного віку до 65 років. З 2010–2011 рік на внески в обов'язкову накопичувальну систему було накладено мораторій. Усі внески спрямовувалися тільки в обов'язкову розподільну систему. До 2011 р. працівники повинні були зробити вибір між накопичувальним або розподільним принципом.
Німеччина	Обов'язкове державне страхування; виробнича пенсія; приватне страхування	Внесок дорівнює 18,6% від зарплати. Якщо заробіток є менше 450 євро в місяць, тоді внесок 15% оплачує роботодавець і 3,6% працівник.	У 2015 р. тарифи внесків скорочені до 9,35% для роботодавців. Збільшення пенсійного віку до 67 років 2030 р.
Фінляндія	Трудова пенсія; державна пенсія для тих пенсіонерів, які не мають трудової пенсії.	Підприємець виплачує страхові внески самостійно.	На окремі пенсійні схеми індексація буде обмежена 0,4% замість очікуваної індексації більше 1%. З 2011 по 2016 рік тариф страхового внеску в пенсійні програми збільшився на 0,4%.
США	Державна система; приватні пенсійні фонди.	7.65% внеску платить працівник та 7.65% – роботодавець. Особи, які займаються індивідуальною трудовою діяльністю, сплачують 15.3%. Нетрудові доходи пенсійним податком не обкладаються.	У 2012 році тарифи страхового внеску в соціальні страхові та пенсійні програми були скорочені. Ця міра передбачала розвиток конкуренції і стимулювання економічного розвитку.

і, отже, більш тривалого періоду відрахування внесків і адміністративні заходи, що скорочують витрати держави за рахунок об'єднання установ, займаються пенсійним страхуванням [6, с. 77].

Таким чином, пенсійні системи країн світу за останні роки приміряють на себе безліч реформ. Але абсолютно схожих реформ немає. Кожна країна вибирає свій шлях забезпечення фінансової стійкості пенсійної системи і боротьби з негативним впливом макроекономічних і демографічних чинників в силу національного законодавства, а також рівня розвитку і готовності населення до

прийняття тих чи інших заходів. У таблиці 3 розглянемо стратегії пенсійних моделей за їх рівнями.

Згідно з даними міжнародної організації праці, серед досліджених 166 країн, чиїм законодавством передбачено виплати пенсій, 77 країн виплачують такі пенсії тільки в межах солідарної пенсійної системи, 27 країн комбінують солідарну систему з виплатами з накопичувальної системи. Також 50 країн об'єднують солідарну систему з виплатами з недержавних фондів. Тільки 12 країн виплачують пенсії виключно через недержавні фонди або програми. Більш ніж половина таких

Стратегії пенсійних моделей за їх рівнями

Стратегія	Модель	Рівні пенсійної системи		
		I рівень	II рівень	III рівень
Солідарна	Радянська	Державна солідарна 100%	Немає	Немає
Солідарно-накопичувальна	Російсько-польська	Державна 30%	Обов'язкова накопичувальна 40%	Корпоративна, приватна 30%
Накопичувальна-солідарна	Американська	Державна солідарна 21%	Корпоративна 25.6%	Приватна 53.4%
	Німецька	Державна солідарна 20%	Корпоративна 40%	Приватна 40%
Умовно-накопичувальна	Японська	Базова солідарна 30 %	Додаткова державна та корпоративна 70%	Немає
Накопичувальна	Чилійська	Обов'язкова накопичувальна 97%	Обов'язкове страхування 3%	Немає
	Казахська	Державна солідарна 40%	Накопичувальна 60%	Немає
Накопичувальна-страхова	Українська	Державна солідарна 20%	Обов'язкова накопичувальна 10%	Накопичувальна 70 %

систем функціонують на принципах розподільчої системи, тобто поточні надходження внесків спрямовуються на виплату поточних пенсій. В нашій країні з урахуванням величезного дефіциту ПФ, можна прийти до висновків, що солідарна пенсійна система себе вичерпала і повинна бути замінена або мінімальним державним пенсійним забезпеченням, або приватними заощадженнями або іншими формами підтримки. На цьому етапі пенсійної реформи необхідно визначитися з головними принципами будівництва пенсійної системи країни. На сьогодні, пенсійне забезпечення покладає основну фінансову відповідальність за формування надходжень до ПФ на роботодавців, бо вони мають більше ресурсів. Як показує досвід, зниження рівня ставки ЄСВ не дає ефекту «бруттизації» заробітної плати. Іншими словами це означає, що роботодавці залишили зекономлені кошти собі, а не направили на збільшення заробітної плати або на створення нових робочих місць [8, с. 57].

Проблеми пенсійної системи нашої країни пов'язані з в цілому несприятливою економічною та нестабільною політичною ситуацією, в частності, високим рівнем безробіття та низькими заробітними платами, а також незадовільною якістю управління, зокрема недоліками фіскального адміністрування. Державі потрібно навчитися належним чином збирати податки. Іншими словами, якщо будуть платити всі, навантаження на кожну людину буде зменшуватися. Навіть в найбільш розвинених країнах люди сплачують податки перш за все тому, що цього неможливо уникнути. Необхідно розуміти, що тільки солідарна пенсійна система фізично не здатна забезпечити ні повне охоплення населення, ні належний розмір виплат. За нинішніх умов, коли чисельність платників внесків майже дорівнює чисельності пенсіонерів, пенсійна система України з власних коштів може лише забезпечити середній розмір пенсії на рівні близько ставки пенсійного внеску, що є зна-

чно нижче коефіцієнту заміщення. Чисельність платників внесків буде все більше скорочуватися, а чисельність пенсіонерів відповідно рости. Щоб гарантувати розмір пенсії на рівні 40% заробітної плати, державі доведеться дотувати вже не половину. Щоб забезпечити гідні виплати пенсіонерам, деякі держави світу користуються спеціальними програмами, які є комбінаціями різних видів пенсійних систем, які більш пасують до ситуації у відповідній країні. Ці програми виконують відразу кілька важливих функцій такі як: забезпечення пенсіонерам гарантованого мінімального доходу, пом'якшення впливу демографічної ситуації, заповнення прогалини в охопленні солідарної або накопичувальної системи, підтримка адекватної диференціації пенсійних виплат [9, с. 103; 10, с. 28].

Висновки з проведеного дослідження. Проведений аналіз у цьому дослідженні показав, що ідеальної моделі пенсійного забезпечення немає, але функціонування пенсійної системи, яка заснована на комбінації декількох різних видів пенсійних систем, порівняно з солідарною пенсійною системою є переважною. Це відбувається тому що комбінована пенсійна система є менш вразливою до демографічних проблем, а також вона надає можливість ефективного використання коштів, які акумулюються. Досвід реформування систем пенсійного забезпечення багатьох країн світу показує, що повний перехід від розподільчої пенсійної системи до накопичувальної є досить тривалим та тяжким. Це у свій час і є причиною чому більшість країн віддали перевагу запровадженню багаторівневої пенсійної системи, яка є менш ризикованою та більш стабільною.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Касич А.О. Програмно-цільове бюджетування як інструмент управління сталим розвитком господарства. *Бізнес Інформ*. 2015. № 9. С. 276–281.
2. Коваль О.П. Ризики, загрози, пріоритети та наслідки реформування пенсійної системи України:

аналіт. доп. / за ред. Я.А. Жаліла. Київ. : НІСД, 2016. 112 с.

3. Кожемякіна С.М. Продуктивність праці: вектор макроекономічних показників. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2017. № 4. С. 49–53.

4. Малецька О.О. Теоретико-методичний підхід щодо проблеми забезпечення фінансової стійкості Пенсійного фонду України. *Економіка та держава*. 2015. № 1. С. 70–72. URL: <http://www.economy.in.ua/pdf> (дата звернення: 12.04.2019).

5. Юрий С.І., Шаварина М.П., Шаманська Н.В. Соціальне страхування: підручник. Київ: Кондор, 2016. 464 с.

6. Терещенко Г.Б., Мусатова Т.К. Проблеми розвитку державного пенсійного страхування в Україні. *Фінанси України*. 2018. № 10. С. 76–79.

7. Четиркін Є.М., Баранова Л.Г. Економічна політика: між кризою і модернізацією: Навчальний посібник. Санкт-Петербург: Санкт-Петербурзький державний університет, 2016. 225с.

8. Роча Р., Виттас Д., Рудольф Х. Фаза пенсійних виплат в пенсійній системі: Навчальний посібник. Банківська фінансова інституційна група, 2010. 125с.

9. Гурвич Е.Т. Реформа 2010 р. Довгострокові проблеми пенсійної системи. *Журнал нової економічної асоціації*. 2010. № 6 (6). С. 98–119.

10. Агапова Т.А. Макроэкономические аспекты реформирования пенсионной системы. *Економіка та держава*. 2017. № 3. С. 25–34. URL: <http://www.actuaries.ru/lib/detail.php> (дата звернення: 02.04.2019).

REFERENCES:

1. Kasych A.O. (2015) Programno-cil'ove byudzhetuvannya yak instrument upravlinnya staly'm rozvytkom gospodarstva [Program Target budgeting as a Management Tool for Sustainable Business Development]. *Business Inform*, vol. 3, no. 9, pp. 276–281.

2. Koval O.P. (2016) Ryzyky, zahrozy, priorytety ta naslidky reformuvannya pensii noi systemy Ukrainy [Risks, Threats, Priorities and Consequences of the

Pension System Reform in Ukraine]. Kyiv: NISD. (in Ukrainian)

3. Kozhemiakina, S.M. (2017) Produktivnist' praci: vektor makroekonomichny'x pokazny'kiv [Labour Productivity: Vector of Macroeconomic Indicators]. *The Labor Market and Employment*, vol. 2, no. 4, pp. 49–53.

4. Maletska, O.O. (2015) Teorety'ko-metody'chny'j pidxid shhodo problemy' zabezpechennya finansovoi stijkosti Pensijnogo fondu Ukrayiny' [Theoretical and Methodological Approach to the Problem of Ensuring the Financial Sustainability of the Pension Fund in Ukraine]. *Economy and State (electronic journal)*, vol. 1, no. 1, pp. 70–72. Available at: <http://economy.in.ua/pdf>. (accessed 12 April 2019).

5. Yuri S. I., Shavarin M.P., Shamanska N.V. (2016) Socialne strahuvannia: pidruchnik [Social insurance: a textbook]. Kyiv: Condor. (in Ukrainian)

6. Tereschenko G.B., Musatova T.K. (2018) Problemy rozvytku nedergavnogo pensijnogo strahuvannia v Ukraini [Problems of the development of non-state pension insurance in Ukraine] *Finance of Ukraine*, vol.2, no. 12. PP. 76–79.

7. Chety'rkin Ye.M., Baranova L.G. (2016). Ekonomichna polity'ka: mizh kry'zoyu i modernizaciyeyu [Economic policy: in between of crisis and modernization]. Sankt-Peterburg: Sankt-Peterburz'ky'j derzhavny'j universy'tet. (in Russian)

8. Rocha R., Vy'ttas D., Rudol'f X. (2010). Faza pensijn'y'x vy'plat v pensijnij sy'stemi [The Payout Phase of Pension Systems]. *Bankivs'ka finansova instuty'cijna grupa*. (in English)

9. Gurchich E.T. (2010) Reforma 2010 r. Dvoghstrokovy problem pesiynoi systemy [Reform of 2010. Long-term problems of the pension system were solved] *Journal of the new economic association*. Vol. 1, no.6 (6). PP. 98–119.

10. Agapova T.A. (2017) Makroekonomy'chesky'e aspekty reformy'rovany'ya pensy'onnoj sy'stemy [Macroeconomic aspects of the pension reform] *Economy and State (electronic journal)* vol. 3, no. 3, pp. 25–34 Available at: <http://actuaries.ru/lib/detail.php> (accessed 03 April 2019).

Demchenko Karyna
Postgraduate Student
Alfred Nobel University

COMPARATIVE ANALYSIS OF PENSION PROVISION SYSTEMS OF UKRAINE AND OTHER COUNTRIES OF THE WORLD

Purpose of the article. The goal of this article is to develop a system of pension provision by analysing the foreign experience in the pension provision area, as well as offering recommendations on strategies for reforming and improving the functioning of the pension provision system of Ukraine. Pension provision is the most important direction of social insurance policy of the state. Nowadays in Ukraine, in the field of pension provision, changes affecting issues including pension formula, indexing, and formation of pension rights are happening. The reason for this is to improve the financial sustainability of the pension provision system of the country. Today's pension provision system cannot limit, mitigate or deal in the long term with the impact on the pension provision system of such problems as population aging, economic and political crises, deterioration of macroeconomic indicators. During the implementation of the pension reform, the role of state pension provision system is being adjusted both within the pension system itself and in the national economy and society. In Ukraine, in recent years, the pension system is in a state of permanent reform. The process of reforming expands the state's ability to achieve the priority goals of its development. Despite some achievements in the process of pension reform, no significant progress is being made today in solving the most acute social problems of the country. That is why the foreign successful experience of different countries in the field of pension provision will be useful for development and improvement Ukrainian pension system.

Methodology. In this paper comparative analysis of pension provision systems was carried out with the help of empirical knowledge, grouping, comparison, analysis, synthesis and observation.

Results. The analysis conducted in this paper has shown that the ideal pension provision model does not exist, but the effective functioning of a pension provision system is based on a combination of several different types of pension systems. The combined pension system is less vulnerable to demographic problems, and it provides an opportunity to use accumulated funds in an effective way. The experience of reforming pension systems in many countries of the world shows that a complete transition from a distributive pension system to a accumulative one is quite lengthy, difficult and costly. This is at the same time the reason why most countries favor the introduction of a multi-level pension system that is less risky and more stable. The analysis of global pension systems confirms that the need for reforming the first level of state pension systems will increase the retirement age, restructure the state pension system in order to introduce a multidimensional pension system.

Originality. The article describes different types of pension provision systems in several countries of the world. A comparative analysis of pension provision systems in Ukraine and other countries of the world was given. The main measures that determine the effectiveness and stability of the pension system were identified. This article analyzed the main approaches to determining the strategy of pension reform, as well as proposed their own vision about this problem. The main problems that hinder the development and obstruct the effective work of the pension provision system of Ukraine are identified.